

GLASILO NEZAVISNE DELAVSKE STRANKE JUGOSLAVIJE

Izhaja vsak četrtek. — Uredništvo in upravnishvo: Karl Marksa (preje Turjaški) trg št. 2, prillice. — Naročnina za mesec 6, četrletno 18 Din. — Dopisi se ne vračajo.

Štev. 24.

LJUBLJANA, četrtek, 27. septembra 1923.

Lelo I.

Kralj in fašistovska vlada v Bolgariji so bili, ko so hoteli pobegniti z aeroplanom, ujeti od komunistov. Če je bil ujet z njimi „sodrug“ (seveda dr. Korunov sodrug) Kasazov še ni znano.

Delavsko - Kmečka stvar v Bolgariji zmaguje. Naj živi prva delavsko - kmečka republika na Balkanu!

Vabilo na konferenco NDSJ.

Osrednji odbor Neodvisne Delavske Stranke Jugoslavije je sklenil, da se bo vršila državna konferenca 18., 19. in 20. novembra v Beogradu.

Dnevni red:

1. Otvoritev, verifikacija in konstituiranje konference.
 2. Poročilo Osrednjega odbora o delu in o blagajni.
 3. Politični položaj v državi in najbližje naloge stranke.
 4. Narodnostno vprašanje.
 5. Agrarno vprašanje.
 6. Strokovni pokret (Enotna fronta).
 7. Fašizem.
 8. Časopisje.
 9. Izobraževalno delo.
 10. Zadržni pokret.
 11. Delo v občinah.
 12. Fond za žrtve reakcije.
 13. Borbeni fond.
 14. Volitev državn. strankinega sveta.
- Organizacije morejo voliti delegate po členu 14. točke 1. strankinega statuta.

tuta. Predlogi in pritožbe organizacij morajo biti podane po členu 15. strankinega statuta. Stroške za delegate plačajo posamezne organizacije same.

Predlogi resolucij o točkah dnevnega reda bodo objavljeni — v kolikor se to še ni zgodilo — kakor predpisuje statut.

Pozivajo se vsa pokrajinska tajništva in vse krajevne organizacije, da najpozneje do 15. oktobra pošljejo poročila: o svojem delu, o številnem stanju organizacij in njihovih članov, o finančnem stanju ter poimenske sezname članov, v kolikor že niso poslani.

Radi tehničnih težkoč pri organizaciji konference, se pozivajo vse one organizacije, da najpozneje do 1. novembra javijo Osrednjemu Odboru imena izvoljenih delegatov.

Beograd, 18. septembra 1923.

Osrednji Odbor
Neodvisne Delavske Stranke
Jugoslavije.

Pred vojaško diktaturo.

Jugoslavija je kakor država rezultat imperijalistične vojne. Jugoslavijo je ustvaril blok imperijalističnih velesil Antante. Srbska buržuazija, ki ima od prvega trenulka vodilno mesto v tej državi, zasleduje v svoji politiki v glavnem dva cilja: Prvič osigurati srbski buržuaziji polom centralistične monarhije politično in gospodarsko nadvlado; drugič ustvariti vse predpogoje za ofenzivo kapitala, da bi lahko nemoteno izkoriščal čim najbolj množice delavnega ljudstva v meslih in na vaseh.

V začetku svoje vlade se je čutila srbska buržuazija še preslabo, da bi takoj izvedla cel svoj program. Zato je v začetku nastopala zelo previdno proti hrvaški in slovenski buržuaziji. Prvi dve leti je vladala v Jugoslaviji vlada združene srbske, slovenske in hrvaške buržuazije. Srbska buržuazija je ustvarila enotno fronto kapitalistične buržuazije, ker se ji je zdel najbolj nevaren silni pokret delavskih in kmečkih množic, ki je bil osredotočen v komunistični stranki.

Združene — srbska, hrvaška in slovenska — buržuazije (vlada Protić-Laginja-Korošec) so podvzele najkrušnejše mere, da bi udušile delavski pokret. Generalni štrajk na železnicah 1. 1920 je vlada s krvjo in najbrutalnejšim terorjem zadušila. Ista vlada je na popolnoma protizakonen in protizakonit način razveljavila mandate komunističnih občinskih svetnikov in županov v Zagrebu in Beogradu. (Vse za časa, ko so sodelovali v vladi zagrebški zajedničarji in slovenski klerikalci.) Ko se je srbski buržuaziji posrečilo, da se je njen režim dovolj utrdil, je odbacnila svoje

zaveznike iz hrvaškega in slovenskega buržuaznega tabora, blokaše in klerikalce, ki so ji pomagali do tedaj.

Srbska buržuazija je postala sedaj dovolj močna, da je začela boj na dve fronti: proti delavnemu ljudstvu in proti nesrbskim narodom Jugoslavije. Vidovdanska ustava ter Obznana in Zakon o zaščiti države, to so podlage odkrite diktature vlade srbske buržuazije, ki je začela z Vesničevu vlado radikalno-demokratske koalicije. Vidovdanska centralistična ustava je pomenila zakonjenje centralistične monarhije, ki je predpogoj za nadvlado srbske buržuazije v Jugoslaviji. Obznana in Zakon o zaščiti države sta pa pokazala, da srbska buržuazija, kadar ji gre za profit, ni voljna spoštovati niti svoje ustave, ker določbe teh dveh izjemnih zakonov pomenijo tudi po mnenju meščanskih politikov in pravnikov (Protić, prof. Dolenc) v mnogih ozirih naravnost kršenje ustavnih določil. V parlamentu ni bilo resne opozicije proti tem zakonom in vlada je lahko razveljavila meni nič, tebi nič, 50 mandatov, od 200.000 volilcev izvoljenih poslancev. Edini slučaj, ki ga dosedaj pozna politična zgodovina Evrope. S temi zakoni je bil delavski pokret postavljen izven vseh zakonov, za delavstvo so bile razveljavljene vsa po ustavi garantirana državljanska prava. Slabost opozicije, ki je iz svojih buržuazno razrednih interesov indirektno podpirala ta radikalno-demokratski kapitalistični teror nad delavnim ljudstvom s tem, da je sicer z besedami protestirala, dejansko pa ni podvzela nobenega resnega koraka proti tem izjemnim zakonom, je osoko-

lila vlado, da je začela voditi odkrit boj tudi proti opozicijskim pokretom nesrbskih narodov, posebno proti hrvaški republikanski kmečki stranki. Po marčnih volitvah, ki so se vršile v znamenju najhujšega radikalnega terorja, je izigrala radikalna vlada klerikalce in blokaše proti demokratom, tako, da ji je šel federalistični blok na lim in je zavoljo praznih obljub radikalcev, ki so jih ti dali v »Markovem protokolu«, podpiral vlado, da je ta lahko uzakonila 500% zvišanje zemljiških davkov, kar pomeni ogromno obdavčenje kmetov, posebno malih kmetov v korist velebank in velike industrije, ki plača zelo male davke, na drugi strani pa povečuje še nerazmerje med obdavčenjem srbskih in prečanskih kmetov. Vlada je v tem času lahko tudi z indirektno pomočjo federalističnega bloka dovolila ogromne milijarde za oboroževanje.

Toda posledice te politike niso ostale. Danes je celokupno prebivalstvo prečanskih krajev in Makedonije ter Črne gore ter velika večina delavnega ljudstva Srbije same v odločno opozicijskem taboru proti samoupravi, razredni in šovinistični diktaturi srbske buržuazije, katere predstavnica je radikalna stranka. Silno narašča gibanje za preuredbo države na temelju federativne delavske kmečke republike. V zunanji politiki doživlja vlada en poraz za drugim, ker pač cel svet pozna notranjo slabost te vlade, ki se drži le z nasiljem na površju. Vlada se čuti slabo, vidi da pokajo lončene noge, na katerih počiva režim nadvlade malostevilne srbske buržuazije nad milijoni delavnega ljudstva in nesrbskih narodov. Dosedanja sredstva (zakon o zaščiti države, fašistične privilegirane bande Srnao in Orjune) se ji zde preslaba in ona poseza po zadnjem sredstvu, po odprti vojaški diktaturi. Vse govori za to, da radikalna vlada z oficirsko kliko »bele roke« pripravlja vojaško odprto diktaturo po španskem vzorcu. »Julranje Novosti« poročajo, da hoče vlada policijo nadomestiti z žandarmerijo, ki bo podložna ministrstvu vojne. Isti vladni organ poroča, da bodo dosednji komandanti mest spremenjeni v vojaške guvernerje. V zadnjem času so odpravili iz vojske okoli 600 oficirjev, ponajveč Slovencev, Hrvatov, pa tudi Črnorokcev, kar jih je še tam ostalo. Vse vojaške komande so dobile nove poveljnike, ki so, posebno na odločilnih me-

stih (Zagreb) najupljivnejši voditelji radikalne »Bele roke«. Socijalistična »Volksslimme« ima poročilo iz častniških krogov iz Jaga, da hoče vojaška kamarija razpustiti parlament in da je že določila visoko vojaško osebnost, ki naj bi prevzela vlogo diktatorja.

Vsa ta dejstva kažejo jasno, da se nahajamo tik pred odprto vojaško diktaturo. Srbska buržuazija čuli da mora podleči volji ogromne večine prebivalstva te države in ona se oprijemlje zadnje rešilne bilke, da ji zasužura centralistično monarhijo, ki je podlaga nadvlade srbske buržuazije.

Proti tej nevarnosti morajo nastopiti vsi delavci in kmetje složno v enotno fronto s parolo: Za delavsko-kmečko republiko! Samostojno Slovenijo, Hrvatsko, Makedonijo, Vojvodino, Bosno, Črno Goro in Srbijo v okviru federacije delavsko-kmečkih republik na Balkanu.

Vsa odgovornost pa leži sedaj na federalističnem bloku. Ali bodo sedaj gg. Radić, Korošec in Spaho šli odkrito v boj ali bodo kazali še v naprej figo — v žepu. Kaj hočete storiti, gospodje? Ali hočete skupen boj z nami ali hočete delati opozicijo le na papirju? Čas je odločilen in ljudstvo hoče od vas jasnega odgovora!

Pozor!

Vsak delavec in kmet, ki se hoče boriti proti današnji socialni in politični reakciji, ki se hoče boriti proti izjemnim zakonom, ki so naperjeni proti delovnemu ljudstvu, ki se hoče boriti proti nadvladi srbske buržuazije, ki se hoče boriti za samostojno slovensko delavsko-kmečko republiko v okviru zveze kmečko-delavskih republik Balkana, ki se hoče boriti za osvobodjenje delavcev in kmetov iz krempljev oderuhov in verižnikov — mora biti član Neodvisne delavske stranke Jugoslavije in mora biti naročen na »Glas Svobode«.

Dolžnost vsakega naročnika in čitatelja pa je, da zbira nove naročnike in nove člane za stranko.

Upravišvo »Glasa Svobode« in pokrajinsko tajništvo NDSJ je v Ljubljani »Delavski dom«, Karla Marksa trg. 2.

Socijalisti proti enotni fronti.

Predlog Neodvisne Delavske Stranke Jugoslavije kongresu S. P. J. za enotno fronto — so socijalisti odbili.

Izvrševalni odbor NDSJ je poslal kongresu Soc. Str. Jug. tale predlog:

Dragi sodrug!

Osrednji odbor NDSJ se obrača na kongres vaše stranke, da bi sprejeli sklep, ki ga zahtevajo imperativno najosnovnejši interesi težkih in vedno hujšim napadom reakcijske buržuazije. Ta akcijska in organizacijska slabost proletarijata omogočuje, da buržuazija vsak dan pojstruje svoj reakcijski režim proti delavstvu in proti množicam delavnega ljudstva mest in in vasi. Najbrutalnejše izkoriščanje proletarijata, gaženje osemurnega delavnika, uničevanje

delavske zaščitne zakonodaje, vedno manjvrednejše plače vsled rastoče draginje, — to je delo buržuazije, ki ga vrši naslonjena na svoj aparat sile. Te divjaške napade kapitala čutijo na svojih plečih vsi delavci, brez ozira na politično pripadnost ali strokovno orijentacijo. Nekoliko velikih stavk je vlada udušila s terorjem in z uporabo žolnih stavkolomcev. Režim gospodarske reakcije in stavkolomstva slavi trumfe v Jugoslaviji. Težki položaji delavskega razreda se vedno slabša. Da bi vzpostavila »ravnotežje« v svojem zapravljenem proračunu, se pripravlja vlada še bolj pritegniti vijak posrednih davkov in naložiti ogromna nova davčna bremena na delavne množice, predvsem na proletarijat. Ta nova bremena bodo dvignila bedo delavnih množic na neverjelno višino.

To politiko more voditi buržuazija zato, ker je s strahovitim belim terorjem in z izjemnimi zakoni vrgla proletarijat v skoraj popolno brezpravje s tem, da mu je odvzela

s famoznim Zakonom o zaštiti države, z reakcionarnimi naredbami bivše avstro-ogrške monarhije in potem še reakcionarnih določil Vidovdanske ustave, pravico združevanja in zborovanja, odvzela mu je svobodno potovanje in gibanje po državi, odvzela mu je pravo politične borbe in skoro vsa njegova razredna prava, ki si jih je v dolgih bojih priboril. Sedaj skuša še režim z zakonom o tisku, ki bi bil dostojen ruskega carskega režima, uničiti popolnoma proletarski tisk.

Istodobno oborožuje reakcionarna srbska buržuazija z dejansko pomočjo svojih oblasti grozničavo in pripravlja fašistovske bande, da bi, izkoriščajoč bedno stanje malomeščanskih in polproletarskih vrst, usvarile fašistovski pokret, ki bi z orožjem v roki v meščanski vojni, katere grozovitost slika more jugoslovanski proletarijat videti v Italiji, uničil organizacije delavskega razreda in bi bil potem proletarijat brez vsake zaštite izročen najhujšemu izkoriščanju. Fašistovske bande že začene napadati delavske organizacije, strokovne in strankarske, v Jugoslaviji. Dogodki v Pančevu in Splitu so dober dokaz, kaj hočejo in komu služijo te bande. Njihovi napadi, za sedaj naperjeni proti proletarski levici, so naperjeni proti celokupnemu delavskemu razredu, in njihov napad na socijalistični shod v Vršču kažejo jasno, da so oni splošna nevarnost za proletarijat.

Tudi sam predlog resolucije o političnem položaju, ki je predložen vašemu kongresu, govori o tem, da se tudi v vaših vrstah vedno bolj čuti nevarnost politične in socijalne reakcije, ki jo izvaja belo-teroristična buržuazija. Toda dosedanje skušnje so pokazale najboljšje, da razcepljene in osamljene sile proletarijata niso v stanju, da odbijejo vse te vedno hujše napade kapitala. Zgodovinska potreba je, da proletarijat združi v boju vse svoje sile in da se v skupnih akcijah ubrani teh napadalcev in si izvojuje nove razredne postojanke.

Iz vseh teh vzrokov predlaga osrednji odbor NDSJ kongresu S. P. J., da se vodi skupen boj, podrobno se lahko prepuste posebni konferenci delegatov kongresa in delegatov NDSJ, za sledeče cilje:

1. Boj za ohranjenje osemurnega delavnika in izvrševanje ter izpolnjenje delavske zaščitne zakonodaje.
2. Boj za popolno združevalno, zborovalno in stavkovno pravo.
3. Boj proti vsem novim reakcionarnim davčnim odredbam buržuazije in za popolno obdavljenje kapitala.

4. Boj za odpravo Zakona o zaštiti države in vseh reakcionarnih odredb, ki so naperjene proti delavskemu razredu, a posebno, da se vodi boj proti temu sramotnemu predlogu za zatiranje liska.

5. Skupen boj proti fašizmu in snovanje skupne samobrambe vseh proletarcev, ki so strankarsko ali strokovno organizirani ter za obrambo vseh delavskih institucij in organizacij.

Neodvisna Delavska Stranka Jugoslavije upa, da bo kongres S. P. J. spoznal vso važnost tega trenotka, da bo videl potrebo skupnega boja za cilje, ki so v glavnem sprejeti tudi v predlogu resolucije kongresa ter da bo tako omogočil, da se združi proletarijat v skupne akcije in tako odbije napad kapitalističnega razreda.

S soderžnim pozdravom
za osrednji odbor NDSJ:

M. Tudorović,
tajnik.

A. Rebrić,
predsednik.

Kongres S. P. J. je ta predlog naše stranke za skupen boj odklonil z večino glasov. Prosimo sodruge, da v vseh obdajih in delavnicah dajo svojim socijalističnim sodelavcem prečitati ta predlog. Naj socijalistični delavci sami sodijo, kako se mora imenovati korak listih njihovih voditeljev, ki so ta predlog za skupno borbo — odklonili. S tem, da nočejo enotne borbene fronte proletarijata — in to v zahtevah, pri katerih ni nobene programatične razlike med nami — so stopili jasno v enotno fronto z buržuazijo.

Socijalistično delavstvo, o katerem smo prepričani, da se hoče boriti z nami vred proti tej reakciji, ki jo najboljšje občuti samo na sebi, naj sodi to postojanje svojih voditeljev, ki iz strankarske, sektarske zagrizenosti odklanjajo skupen boj in tako delajo uslugo — buržuaziji, ki tepe socijalistične delavce ravno tako kakor nas! Delavstvo bo šlo v skupen boj preko teh izdajalskih voditeljev, ker oni nočejo skupnega boja, se bo pač ustvarila enotna fronta brez njih.

Naj živi skupen boj proletarijata!
Naj živi enotna bojna fronta!

»Socijalist« — »papirni zakon in ena žandarjska kapa«.

Taka trditev je isto tako budalasta, kot nauk, ki ga je razširila buržuazija in ki ga danes še oznanja »Slov. Narod«, ki isto tako ceplja za svetovnimi dogodki 100 let zadaj kot »Socialist«, da »verni« ruski narod pač ni za boljševiške revolucije, da je nemški delavec po svojem temperamentu proti proletarski revoluciji ijd. Po tem mnenju je temperament enega naroda za kapitalizem, drugega za fašizem, tretjega za »Nachtwächterstaat«, četrtega pa za idioštvo »Slov. Naroda« in »Socijalista«, kajne, sijajna je ta teorija!

Ali mi veno še nekaj: Ravno tako kot naši socijalisti zanimajo fašistovski nevarnost in potrebo skupnega proletarskega boja proti fašizmu v Jugoslaviji, ravno tako so govorili italijanski socijalisti pred zmago fašizma v Italiji. Po njegovi zmagi pa so se poklonili g. Mussoliniju in strokovni voditelj D'Aragona se je pa napolil k Mussoliniju, da mu izroči v roke strokovne delavske organizacije! V Nemčiji je stvar ista: vodstvo nemške socijalistične stranke je odklonilo predlog za skupen boj proti fašizmu; istočasno je pa »gospod sodrug« Lievering razpustil na Pruskem prol. obrambne čete, medtem ko ni izdal slične prepovedi proti fašizmu. Seveda je ostala ta njegova prepoved le na papirju, kajli proletarijat je proti volji Sieveringa in soc. vodstva še nadalje utrjeval svoje obrambne organizacije.

Nadalje preide »socijalist« v največjo nesramnost, predstavljajoč organiziran boj proletarijata proti fašizmu kot — puč. Po mnenju »Socijalista« je torej mobiliziranje proletarijata proti fašizmu — puč, izdajalstvo nad proletarijatom pa — revolucija. Čudno in nerazumljivo, kajne? Ali kdor ne verjame, naj prebere 6. štev. »Socialista«!

Ljudem okrog »Socialista« rečemo za danes le eno: S tem ne boste zatrli proletarskega boja proti fašizmu, ampak proletarijat bo šel preko vaših glav, ker zapustil vas bo še oni mali del proletarijata, ki vas še ni doslej dobobra spoznal. In da bo to storil, je

dokazal že povodom prvega orjunskega napada na Delavski dom.

In ne govoričile zopet, da vas pozivljamo na skupno akcijo in vas obnem napadamo, kajli skupna akcija ni v ta namen tu, da bi se prikrivalo izdajalsko držanje voditeljev, ampak zato, da se proletarijat ubrani pred kapitalistično ofenzivo. In ne zavračajte krivdo na nas, ko bodo zaorali z vami vaši lašni člani — delavci, o katerih smo prepričani, da njihovo stališče napram »Orjuni« ni tako, kol ga vi prikazuje v »Socialistu«.

Sedaj pa pridemo do klerikalcev, ki so nekaj časa grmeli v »Slovencu« proti »Orjuni«, pa so hitro po svoji stari navadi slisili rep med noge, ko bi morali dokazati iskrenost svojega grmenja. Ti klerikalci pišejo danes ob napadu Orjuncem na Delavski dom, ob času, ko Orjuna jasno dokazuje, da je ona predvsem bojovna organizacija jugoslov. buržuazije proti delovnemu ljudstvu, v »Slovencu« sledeče: »Orjuna« je, ako je njenemu uvodničarju verjeti, krenila zadnji čas v nekem oziru na boljša pota. — »Če je to odkritosrčno (kar pravijo Orjunci, op. ur.), potem moramo konstatirati, da se »Orjuna« res izpreobrača k našim nazorom.«

Evo vam naše klerikalce!

Medtem ko »Socialist« piše, da je nepotreben boj proti Orjuni, pa klerikalci pripravljajo že enotno fronto z Orjuno! Pa imamo zopet — kljub drugačnemu temperamentu našega naroda isto stvar kot v Italiji, kjer so se socijalisti odrekli profašistovskemu boju, klerikalci pa so se s fašisti čisto lepo pogodili in je »svobodnomiselni« Mussolini za nagrado zopet uvedel obvezni verski pouk v šolah.

Ali nekaj bo pri nas drugače kot v Italiji, pa ne radi drugačnega temperamenta, našega naroda. Proletarijat ostalih dežela je črpal iz dogodkov v Italiji izkušnjo in nauk o boju proti fašizmu in bo proti volji socijalistov in klerikalcev preprečil orjunado v Jugoslaviji.

Živel enoten boj proletarijata proti »Orjuni«!

Orjuna — socijalisti — klerikalci.

Šesta številka »Socijalista« odgovarja v članku »Proti fašizmu« na naš letak, ki smo ga izdali povodom orjunskega napada na Delavski dom. Ker razlaga omenjeni članek stališče naših socijalistov (razen Bernota) napram fašizmu, se moramo z njim temeljito pečati.

»Socijalist« trdi, da niti mislili ni na to, da bi se fašizem v Jugoslaviji razvil podobno kot n. pr. italijanski, ki je zmagal le radi lokavosti, ki »odgovarja tradicijam italijanske narodne politike«. Dalje pravi: Mi ne verjamemo, da bi mislila uporabljati nolanja politika naše države take sredstva. Pri nas to ne odgovarja ne naši tradiciji, ne našemu temperamentu. In iz tega izvaja »Socijalist« zaključek, da bodo za boj proti

jugofašizmu zadoslovale majhne skupine, in da je nepotreben organiziran boj proletarijata, kakor si ga mi predstavljamo. Ta zaključek »Socijalista« sledi logično iz — njegovih popolnoma napačnih i pogrešenih izvajanj o fašizmu.

Po mnenju naših vrlih socijalistov — ki bodo še nadalje trdili, da so marksisti, kljub temu, da nimajo niti pojma o ABC marksizma — zavisli torej fašizem in politika buržuazije od »tradicij in temperamenta naroda«. Fašizem je po njihovem mnenju mogoč le v Italiji in to radi lokavosti italijanskih diplomatov in vročernosti italijanskega naroda. Mi pa smo po mnenju naših socijalistov mirni, preudarni ljudje, pri katerih opravi vse — kot se izraža

Krvava meščanska vojna v Bulgariji.

Vesti, ki prihajajo o meščanski vojni v Bulgariji, so precej nezanesljive. Bolgarsko časopisje stoji v Sofiji pod strogo cenzuro fašistovske vlade in ona razglša seveda dan na dan same nove »zmage« vladne vojske, čeprav je prve dni sploh zanikala, da obstoji kakor resnejše gibanje.

Vzrok tem nemirom, ki se razvijajo v meščansko vojno, so bile zadnje odredbe fašistovske vlade proti delavcem in kmetom, ki so se strnili v enotno

fronto in šli v boj pod vodstvom bolgarske komunistične stranke s parolami: za kmečko-delavsko vladno, za zvezo delavsko-kmečkih republik na Balkanu.

Fašistovska vlada Cankova, ki jo tvorijo vse buržuazne stranke in pa bolgarski socijalistijoti, je takoj po prevzetju oblasti začela vzpostavljati enotno fronto buržuazije (v katero so seveda bili sprejeti tudi izdajalci proletarijata in socijalizma — bolgarski

Zbirajte za fiskovni sklad „Glasa svobode“!

LISTEK.

Av gust Cesarec:

Pomen NEP-a v sovjetski Rusiji.

(Nadaljevanje.)

Ali vendar, protivniki revolucije, pa naj jih vodi površnost ali želja, sodijo o »nepu« tako, kol da on pomeni polaganje kapitalizacije revolucije in vrnitev od neuspelega komunizma v stari s tradicijo prepojeni kapitalizem. Posebno stališče imajo tihi ruski državljani, ki oznanjujo delovanje s sovjeti, si tolmačijo »nep« kot revolucijo. Ne sicer nazaj v carizem, a tudi ne naprej v komunizem, nego v nekaj srednje, nekako v neko demokratsko republiko na kapitalistični osnovi — a te osnove so položili, nikdo drugi, nego ravno boljševiki s tem, da so upeljali »nep«.

Kot ljudje, živeči od tujih žuljev, računajo oni in se nadejajo, da izvelejo korist iz težkoč, ki so še ravno na ekonomski fronti v Sovjetski Rusiji vedno velike. Uspehi so doseženi ogromni, vse tovarne delajo, ustanavljajo se nove; privrati v zgodovini je odprt v tej zimi s pomočjo ledolomca promet skozi celo zimo v zamrznjeni kronstadski luki, dijamant, pravi v Sov. Rusiji kaže stalni počasni vzdig v produkciji. Kriza še sicer vedno vlada. Povedi krize so: rubelj še ni stabiliziran. Mnoge državne tovarne delajo z deficitom. Kmečki produkti so večkrat za šestokrat

cenejši, nego tovarniški. Trgovina z vasio je bolj v rokah privatnih podjetij, nego državnih.

To so v glavnem pa tudi vse. Resne pojave, ne da se tajiti, in boljševiki jim gledajo resno v oči.

Eno iz glavnih težišč njihovega odpora, da preprečijo negativno delovanje »nepa« je, kakor mi je rekel nekdo v Moskvi, »povsod in nikjer«; in to je vzgoja mas za lašno vodstvo produkcije in trgovine. »Komunisti, učite se trgovati!« Ta Leninova parola je odjeknila v masah in v vseh šolah, katerih je po kvantiteti legijon, a po raznovrstnosti cel spekter.

Energija in organizacija dela in propagande, ki je danes vidna v produkciji na vsakem koraku, govore o vsem drugem, nego li o kakšni kapitalizaciji. Mesto da je »nep« oslabil revolucijo, jo je do danes samo okrepil, kar je vsekakor viden neprijeten pojav za one, ki v »nepu« vidijo vse karakteristike neproletarske revolucije.

V časih imajo ti prav. Boljševiki v resnici sprovajajo buržuazno revolucijo. Agrarna Rusija še ni dovolj industrializirana; kdo naj to sprevede? V Evropi in Ameriki jo je sprovedla za milijonske žrtve v miru in vojni »z eksploatacijo znoj in krvi« buržuazija. Stari slovanofili, pa tudi Dostojevski, so mislili izbaviti od teh žrtv Rusijo s tem, da se ne industrializira. Kapitalizem je bil za nje samo evropski pojav in sveta Rusija ga ni potrebovala. Utopizem teh svojih prednikov že prej, a danes posebno, je popolnoma pozabila ruska, posebno omigrantska buržuazija. Ona bi rada industrializirala Rusijo in vlekla profite sama. Boljševiki so pa šli po novem, islo tako razumnim, kakor tudi smelnim polom, da industrializirajo

državo, svojstveno drugače eri kapitalizma, z žrtvami, a nesporno z manjšimi (kaj so žrtve revolucije napram žrtvam prošle vojne?) prevede proletarijat. (Pred istim problemom stojimo tudi mi v Jugoslaviji, česar pa nikakor nočejo razumeti naši radičevci in sedanjí in bivši socijalistijoti). A kako nas prevede to drugače, nego da drži v rokah politično oblast? Sprovedba in dovršitev buržuazne revolucije je torej mogoča samo z začetkom in z nadaljevanjem proletarske revolucije. Revolucija v Rusiji je torej buržuazna pod vodstvom proletarijata, pod organizirano njegovo diktaturo. Tako je ona tudi ob enem socijalistična revolucija; a »nep« nova proletarska oblika državnega kapitalizma, ki nikakor ne pomeni nekako kapitalizacijo ali revolucijo v kapitalizem starorežimski, nego prehodno metodo v komunizem. Boljševiki imenujejo to kot svojo revolucionarno strategijo. Tako gladan »nep« pomeni ono veliko pregrupacijo in zbiranje energije za novo ofenzivo, pri čem tolerirana nova buržuazija in inozemski koncesionariji igrajo vlogo pomočnikov. Nad njimi je diktatura, ki sedaj z večjim, sedaj z manjšim uspehom omejuje njih ekonomsko kontrarevolucionarnost in ko pride ugoden čas, kakor je rekel Trocki na kongresu Kom. Interne, revolucija jih lahko razlasti čez noč.

To je vsekakor cilj, vendar po današnjem položaju v Rusiji in v ostalih državah, še daleč. Poslednji kongres Kom. Interne je vrgel v bodočnost sicer tudi to perspektivo, da bo »nep« neizbežna faza proletarske revolucije tudi v industrijskih državah.

Kar se tiče »nepa« v Sovjetski Rusiji, ni med boljševiki radi njega nesoglasij. Malo varijanto pomeni Krasin na desno, večjo

Ozinski na levo. Vsak kompromis je sicer revolucionarju neprijeten in goste se sliši trpkoga »o maskah nepa«, ali uprav te negativne strani spreminjajo se v pozitivne, ker vzdržujejo bdečo razredno zavest mas in njih borbenost proti kapitalizmu in za komunizem. Donepovska epoha »svojega komunizma« jim je pokazala v praksi daljne cilje revolucije, bila jim je dobra šola. V tem je njena največja zgodovinska važnost. Napolnjena z dramatično močjo, je do temelja pomedla z ostanki carskokapitalistične dobe; po tej dobi se nepanski kapitalizem nahaja v preveč nežni atmosferi, ki mu lahko škoduje. Stari buržuaziji je škodila prezaduhla atmosfera, novi bi lahko presveža. Kolikorkoli je danes v Sov. Rusiji govor o nevarnosti okuženja mas z individualistično ideologijo nepa, je nep vendarle za mase tudi velika šola. Stalno vidijo novega protivnika po tolikih lašnih žrtvah. Te mase se s kladivom in knjiго v roki pripravljajo da premagajo tudi tega. Usodepolni čas, ki je na oder zgodovine pripeljal proletarski razred, kol novi družabni konstruktivni element, je jamestvo, da je končni uspeh njihov.

Usoda ruske revolucije ne leži samo v rokah ruskih komunistov, ki so čvrste in bodo še dolgo pomagale narodom celega sveta. Ona leži tudi v rokah proletarijata ostalih držav, katere — namreč roke — trebajo, da se ukrepe. Posebno to jim treba, da sprevidijo pri nas tihi delavci in kmetje, ki ploskajo komunistični Rusiji kot zaščitnici vseh podjarmljenih narodov, a z glavo še sloye na strani listih, ki se Sovjetske Rusije spominjo samo takrat, ko treba malo pogroziti vladi v Beogradu.

(Konec.)

socijalpatrijoli pod vodstvom dičnega fašistovskega ministra Kasazova, ki je obenem član izvrševalnega odbora II. internacionale!) Cankov je mislil, da bo ta enotna fronta meščanskih strank dovolj močna, da pri novih volitvah dobi večino, ker je upal, da s terorjem vladnega aparata, vojaštva in bolgarskih fašistov (makedonsljudu) pripori tak volilen rezultat, ki bi dal močno večino meščanskemu bloku. V to svrhu je tudi že pozaprl večino kmečkih in delavskih voditeljev ter je predvsem upal, da bodo kmečke mase, ki niso tako dobro organizirane, kakor industrijsko delavstvo, oropane svojih vodij, zgubile pravo orijentacijo in šle na lim buržuaziji. Ko pa se je začel volilni boj, je gospod Cankov videl, da je komunistična stranka naredila velik križ čez njegov račun, videl je, da je res prešla večina kmečkih oderuhov in veleposesnikov na stran buržuazije, da pa so široke množice malih in srednjih kmetov stvorile pod vodstvom komunistične stranke silno enotno delavsko-kmečko fronto. Buržuaziji je postalo jasno, da je pod tem pogojem tudi kljub najhujšemu terorju delavsko-kmečka zmaga pri volitvah zagotovljena. Zato je Cankova buržuazna vlada posegla po skrajnem sredstvu terorja. Zaprla je vse komunistične voditelje, ki jih je mogla dobiti, zasedla delavske domove, ustavila vse komunistične časopise. Da bi utemljila ta svoj korak, je seveda (podobno kakor svoje dni SHS buržuazna vlada, ki je »Obznano« motivila s tem, da komunisti pripravljajo za 30. december 1920 revolucijo) razglasila, da so komunisti za 17. septembra hoteli uprizoriti s moškovijskimi rublji revolucijo. Ampak bolgarska komunistična stranka leta 1923 je bila v vse drugem stanju, kakor jugoslovanska komunistična stranka leta 1920. Ona je že uspela velike množice, ki so po vojni prišle v stranko zaorganizirati v trdno celoto in zato se je organizirani proletarijat uprl krvavemu belemu terorju in prišlo je do težkih nemirov in bojev po bolgarskih mestih. Boji, ki so bili v začetku bolj lokalni, so se razširili po celi državi in kmalu so zavzeli združeni delavci in kmetje skoro celo severno Bolgarijo in velik del južne. Veliki deli armade so odpo-

vedali buržuaznim oficirjem pokorščino in so prešli na stran svojih razrednih sodrugov delavcev in kmetov. Železnice in poštarji so napovedali generalno slavno, da bi onemogočili prevoz vladnih čet. Vlada je proglasila obredno slanje po celi državi in zbira svoje zadnje zveste čete: Makedonsljuduče in Wranglovce, kateri tvorijo posebno rusko armado pod poveljstvom generala Turku. Vojni minister je prevzel tudi notranje ministrstvo. Kralj je hotel podati ostavko, ker se ne čuli več varnega, ampak jo je moral preklicati, ker bi njegov odstop pač vplival porazno na vladne čete.

Po zadnjih, seveda precej netočnih poročilih, ki jih prinaša naše oficijozno časopisje, se bjejo boji že v neposredni bližini Sofije in tudi v meslu samem se že stavijo barikade.

Prihodnji dnevi bodo prinesli odločitev, ali bo Bolgarija ostala monarhija, ki se bo opirala na bajonete Makedonsljuduče in Wranglovih band, ali pa bo zmagala delavsko-kmečka republika. Bolgarija pod komando Makedonsljuduče pomenja za Balkan — vojno v najbližjem času. Delavsko-kmečka republika v Bolgariji pa pomenja prvi korak k resničnemu pomirjenju Balkana in pomenja kristalizacijo točko, okoli katere se bo v doglednem času stvorila zveza kmečko-delavskih republik Balkana.

Boji, ki se bjejo sedaj v Bolgariji, bodo odločilni za razvoj Balkana in bodo odločilni tudi za usodo Jugoslavije, predvsem za usodo delavcev in kmetov ter za razvoj notranjih prilik v Jugoslaviji.

Na vsak način pa kažejo ti boji, da so bolgarski delavci in kmetje videli, da je za ene in druge edina rešitev in ta je: delavsko-kmečka enotna fronta, delavsko-kmečka republika.

In v tej enotni fronti bodo bolgarski delavci dosegli gotovo zmago, če že ne takoj, pa gotovo v najbližji bodočnosti.

In tudi jugoslovanski delavci in kmetje vseh narodov imajo to edino pot, ki vodi k boljši bodočnosti delovnega ljudstva na Balkanu: Balkan mora postati zveza delavsko-kmečkih republik, v okviru katere bo tvoril vsak narod svojo samostojno državo!

To je program, ki ga zastopa v Jugoslaviji Neodvisna Delavska Stranka Jugoslavije.

Predlog resolucije o narodnostnem vprašanju.

Referent sodrug Gjuro Čvijić.

I.

S svetovno vojno je odstranjeno staro narodnostno suženstvo in imperijalističnem sestavu srednje Evrope, na njegovo mesto je pa slopilo novo narodnostno zaslužjevanje v sestavu povojnih mirovnih ugovorov. V mirovnih pogodbah so povlekle imperijalistične velesile meje tako, kakor so to zahtevali njihovi lastni interesi, ne pa tako, kakor so hoteli in zahtevali to prizadeji narodi. Imperijalistična politika velesil, ki pripravljajo nove vojne, je nagnala male narode v politično in finančno odvisnost od te ali one velesile. Malomeščanske nacionalistične in pacifistične iluzije so doživele polom, ker se je jasno pokazalo, da je rešitev narodnostnih nasprotstev v času propadanja kapitalizma in meščanske demokracije nemogoča.

Dočim vladajo vsled tega v kapitalistični družbi narodnostna nasprotstva, sovražnosti, zaliranja, šovinizem in vojne ter se vozle narodnostnih nasprotstev vedno bolj meša — so v taboru socialističnih delavsko-kmečkih republik narodnostna sovraštva prenehal, mesto njih vlada tam medsebojno zaupanje in bratsko sodelovanje v svobodni zvezi enakopravnih delavsko-kmečkih republik. Dokler obstoja imperijalizem velesil, je ena edina velesila, ki more zaščititi male narode pred zatiranjem, in to je Zveza Socialističnih Sovjetskih Republik, ki v svoji notranji uredbi predstavlja vzor države, v kateri vsi različni narodi uživajo popolno narodnostno svobodo v eni gospodarski celoti in ki se v celi svoji zunanjii politiki kaže kot branilko in zaščitnico prave samoodločbe narodov.

Iz tega sledi, da obstoja le en način za doseg narodnostne svobode in neodvisnosti malih narodov. Osvobočenje od vpliva imperijalističnih velesil ter vzpostavitev prijateljskih odnosov z Zvezo Socialističnih Sovjetskih Republik ter popoln prelom s politiko narodnostne nadvlade in zatiranja v notranjščini.

II.

Ustvarjenje države Srbov, Hrvatov in Slovencev je tudi eden izmed rezultatov svetovne vojne. Privokralno ujedinjenje teh treh jugoslovanskih narodov v eno državo, dočim so popreje bili razkosani pod jarmom avstro-ogrškega imperijalizma, je pomenilo ustvarjenje objektivnih predpogojev za stvarjenje enega naroda iz treh sorodnih narodov.

Ampak namesto, da bi se z ustvarjenjem skupne države narodnostna nasprotstva vedno bolj manjšala, se ona ravno nasprotno vedno bolj poojstrujejo. Vzrok temu procesu je zgodovinsko-konkretni položaj, v katerem se je izvršilo ujedinjenje Srbov, Hrvatov in Slovencev, oziroma način, na katerem je to izvršeno ter razredni interesi in gospodarska nasprotstva treh narodnostnih buržuazij, ki so izvršile ujedinjenje.

Ujedinjenje Srbov, Hrvatov in Slovencev se ni izvršilo v procesu razvoja narodne zavesti o potrebi tega ujedinjenja, s katerim se dovrši narodnostna revolucija in samoodločba od zdolaj. Nasprotno, to ujedinjenje se je izvršilo brez dovoljnih priprave in ne da bi se vprašalo ljudske množice, s poznanjem dveh narodnostnih buržuazij iz pokrajin bivše Avstro-Ogrske z zma-

govilo srbijansko buržuazijo in z njeno militaristično monarhijo. V strahu pred nezadovoljnim množicam delovnega ljudstva mest in vasi, ste se postavile hrvaška in slovenska buržuazija pod zaščito srbške militaristične monarhije ter ste skupno s srbško buržuazijo izvajali dve leti diktaturo nad celokupnim delavnim ljudstvom Jugoslavije. Tako je vsled razrednih interesov celokupne buržuazije in vsled usiljevanja monarhistične oblike bil proces narodnega ujedinjenja ustavljen že takoj v začetku. Na njegovo meslo je stopil proces razvoja vse ostrejših narodnostnih nasprotij.

Glavni vzrok poostrevanja narodnostnih nasprotij leži v srbški buržuaziji. Potem, ko je srbški narod še v borbah proti furškemu fevdalizmu za ustvarjenje svoje lastne države dovršil svojo narodno revolucijo, je srbška buržuazija že pred svetovno vojno vodila osvajačno kolonialno politiko proti Makedoniji in Albaniji. V svetovni vojni je imela srbška buržuazija velike izgube ter skuša v državi Srbov, Hrvatov in Slovencev, deloma se gospodarsko ojačiti, deloma živeti parazitsko z izkoriščanjem in izrabljanjem ljudstva v novo pridobljenih pokrajinah, v prvi vrsti pa na račun hrvaške in slovenske buržuazije, ki ste znatno obogateli v svetovni vojni.

Da bi to dosegla, drži srbška buržuazija v svojih rokah celi državni in vojaški aparat ter s pomočjo brezobzirnega reakcionarnega režima, uzakonjenega po centralistični Vidovdanski ustavi, sprovaja svojo nacionalno hegemonijo proti slovenskemu in hrvaškemu narodu ter proti njihovima buržuazijama, ki ste gospodarsko bolj razviti, nego srbška. Razen tega je uničila srbška buržuazija avtonomijo Črne gore ter z najsurovejšim narodnostnim zatiranjem, z nasilnim trebljenjem in asimilacijo posrbuje Makedonijo in zatira narodne manjšine v drugih pokrajinah, posebno v Vojvodini.

Neposredna posledica uvajanja srbške nadvlade je, da se v obrambo grupirajo v narodnostne fronte tako hrvaški in slovenski narod ter narodne manjšine, kakor tudi da so nastali silni pokreti za avtonomijo Makedonije, Črne gore in Bosne.

Ker jim je bilo leta 1918. onemogočeno dovršiti svojo narodno-demokratsko revolucijo, so bile kmečke množice glavni faktor pri tej obrambni narodnostni grupaciji, posebno v Hrvatski. Hrvatska in slovenska buržuazija pa, ki ste v začetku iz svojih razrednih

interesov stopile proti tem kmečkim množicam v zvezo s srbško buržuazijo, so bile pozneje v borbi proti hegemoniji srbške buržuazije prisiljene poiskali zaslombe v teh kmečkih masah. Industrijsko bolj razviti nego srbška, ste ti buržuaziji preveč navezani na celokupno, narodnostno zelo pomešano gospodarsko področje države, da bi bili separatistični. Ampak nadvlada srbške buržuazije jima onemogočuje dovršiti z nacionalističnimi parolami narodnostno grupacijo hrvaškega in slovenskega naroda. Tako se danes nahajajo celi narodnostno zatirani narodi hrvaški in slovenski, kakor tudi narodi Makedonije v pokretu, da dokončajo svojo nacionalno, meščansko revolucijo.

Vsled vseh teh vzrokov so danes, po pellenem skupnem življenju v skupni državi, narodnostna nasprotja Srbov proti Hrvatom in Slovencev na eni, proti Makedoncem in Črnogorcem pa na drugi strani, veliko hujša, nego so bila kdaj prej. Potem, ko je bil zaustavljen proces narodnega ujedinjenja, je napredoval proces vse hujšega narodnostnega razjedanja toliko, da se danes država Srbov, Hrvatov in Slovencev ne more več smatrati za nacionalno državo, v kateri živi nekaj narodnih manjšin, temveč za narodnostno (iz večjih narodov obstoječo) državo, v kateri vladajoči razred enega naroda (srbška buržuazija) zaslužuje ostale narode.

III.

Kakor revolucionarna proletarska stranka, se ravna Neodvisna Delavska Stranka Jugoslavije pri svojem delovanju po interesih zgodovinskega napredka in boja za svobodo delovnega ljudstva. V sedanjem zgodovinskem položaju je interes zgodovinskega napredka:

1. da se odstrani hegemonijo srbške buržuazije in njene militaristične klike, ki je danes eden glavnih stebrov kontrarevolucije na Balkanu;

2. da se z dovršitvijo meščanske, demokratske revolucije še zatiranih narodov v državi SHS delovno ljudstvo mest in vasi osvobodi od vplivov buržuazije ter da se tako ustvari predpogoji za ustanovitev delavsko-kmečkih vlad;

3. da se z zbliževanjem delovnega ljudstva raznih narodov v skupni borbi proti kapitalizmu, ustvari predpogoji za ustanovitev zveze (federacije) delavsko-kmečkih republik na Balkanu in v Podonavju.

(Konec prih.)

Sodrug, zbirajte povsod za žrtve belega terorja v revirjih Trbovelske družbe.

Dopisi.

Zalog. Hodite k Sokolom ali k Orlom, tako je rekel tukajšnji nadučitelj in predsednik »Neodvisne(?) čitalnice« vsem učencem. In zakaj? Gotovo mu ne da dihati, ker se zavedni zaloški proletarijat ne zanima za njegovo postarano »Neodvisno čitalnico« in si je ustanovil »Proletarsko izobraževalno društvo Vesna«, katere nudi proletarijatu, tako mlademu kakor staremu, res pravo izobrazbo in ne šlafozo nekaterim ljudem, kakor »Neodvisna čitalnica«. Takoj ko smo poslali pravila na vlado, smo začela z našim delom t. j. s telovadbo naraščaj, deklic in dečkov, potem članov in članic. In na radost moramo reči, da se sivar prav lepo razvija. Kakor bi udarila strela, se je radi tega razkačil g. nadučitelj in je začel razdirati z vsemi močmi. Vse učence in učenke je vprašal, kdo da hodi telovaditi k »Vesni«. Od učencev je vsak moško rekel: »Jaz«. Takoj je vse, ki hodijo k telovadbi, zaprl eno uro s pripombo: Zato, ker hodite telovaditi tja, kamor je prepovedano in pohujljivo. Na intervencijo očeta enega zaprtih otrok, ki je vprašal g. nadučitelja zakaj so zaprti, je rekel, da zato, ker telovadijo. Oče: »Ali ne smejo telovaditi?« »Lahko, ampak pri Sokolu ali Orlu in ne pri »Proletarski Mladini«. »Gospod nadučitelj, to pa ukažem jaz in ne Vi, kam naj gre moj otrok k telovadbi, je rekel oče in poklical naj gre otrok domov. Na tako grd in umazan način si upa ta režimski hlapček, po imenu Drašček Anton, terorizirati še nedolžen naraščaj izobraževalnega društva »Vesna«. To pretega že vse meje. Gospod naj si zapomne, da se bori proti zakonom narave, kakor bik, ki hoče ustaviti brzovlak. Ako ne veruje (saj je učen človek), naj se ozre malo nazaj v

zgodovino in videl bo. G. Drašček veruje nam, da naša sila je trajna in ga ni, ki bi jo nam zbil iz rok, zato smo si tudi mi zaloški sodrugi postavili temelji, na katerem bomo vzgajali proletarski duh, duh prava in svobode, hočemo s tem odpirati oči mladim in starim »izobraženim in pametnim«, hočemo z našimi predavanji, katere bomo v dolgih zimskih večerih uvedli, razložiti vse zlo, ki nas tako neusmiljeno tepe, in tukaj pride na vrsto tudi Vaš Sokol, kako si proletarec, ako gre k njemu, maši usta z pesljo in pritiska jermen. Vidite to smo si postavili v program g. demokrat. Vas pa sodrugi iz vse občine D. M. Polje pozivljamo, da jačite z še večjo požrtvovalnostjo Vašo »Vesno« in bojkotiramo gosp. dem. Draško s tem, da pristopimo vsi, kar nas je izkoriščanih, v eno fronto t. j. v našo »Vesno«. — Toraj naj živi »Vesna«!

Proletarci Zaloga.

PREVALJE. Radikalija na Koroškem. Ko so pred par meseci zborovali v Hamburgu delegati II. internacionale (sluge policaj-socijalistov) so raz palače, kjer so se vršile seje, vihrale vsemogoče nacionalne zastave; prevladovala pa je nemška nacionalna. Ko so 18. marca 1923 slovenski volilci pristopili k volilnim žaram je bilo v mežiški dolini (metropola Dravograd - Prevalje) vse polno samih »socialistov«. Narodni socialisti so se naravnost blazno ogrevali za svojega »oberrevidenta« Deržiča in koroškega begunca Brandnerja, nekateri »socialisti« so kričali, da mora dobiti mandat na vsak način samo njih ljubljene Berrnot, kopica jih je trdila, da je edini spas v Golouhu itd. Vsem tem modrijam, pa božja previdnost in radikalna geometrična progresija že vnaprej odločila usodo: niti eden niti drugi niso dobili mandata in tako imajo sedaj najlepšo priliko, da se pripravijo za »poznejše boje«. Toda silni spiritus agens je izginil; Anton Kristan se je previdno umaknil iz »političnega poprišta«, Elbin Kristan je odšel v New-York k mizarjem naročevat za 50.000 franc. frankov miz za svoje kr. konzularno pisarno (agencijo za emigrante), Bernot si je zamislil v Celju (kjer je zelo romantično) tudi nekaj »agenturo« za izglabljenje komuniste, drugi pa so se razpršili med druge grupe. Ko so demokraci, ki so ljudstvo varali skozi decenije, popolnoma propadli, je začutila

radikalna stranka, da e čas in pred nedavnim je v le trdnjavi socializma razvila svoj prapor. »Mili bože, čuda velikoga« oni ljudje, ki so še za časa zadnjih volitev po mežiški dolini propagirali socializem (t. j. socializem I. in II. internacionale ter narodni socializem) so sedaj skesani prišli v labor konzervativne veliko-srpske radikalne stranke in danes se tam vršijo razne funkcije, kot predsedniki, tajniki in »gemajnderatniki«. G. Jaklič, skladiščnik juž. ž., sicer srbski predsednik radikalcev v Prevaljah, ali se še spominjaše s kakšnim indijanskim navdušenjem ste nekoč napadali ljudi, ki čujejo na ime radikali. Kje je danes vaše prevzvišeno navdušenje. In mož odgovarja: »Časi se spreminjajo in mi se ž njimi«. Ko sem nekoč na Koroškem agitiral za naš »Koročan«, sem vsled preobitno zavžitega alkohola padel skozi okno, sveto prepričan, da lezem po nacionalnem, napornem delu v posteljo, sem padel na pločnik. Zdravniki so mi amputirali za par pediti nogo. Ko sem potem čez leto dni agitiral za »starišce«, so se radikali vjezili in mi amputirali žep. Ker sem teh amputacij že zdavna sit, sem sklenil, da grem v radikale, kjer sem izven nevarnosti za vsako operacijo in kot pravijo tu in tam tudi kaj »kapnce«. »Ja sam stari radikal, Pašić mi je ideal« in znani zvezar Kresnik. Cele dneve je letal po postaji s »Starimi pravdami« in »Jugosl. Železničarjem«, zaljubljal, da samo »mi« kaj »zmoremo«, z znojnim obrazom razlagal zakaj je tovariš Deržić »lak« in ne »lak« (nekaferi internacionalci so se namreč čudoma čudili, kako delavski zastopnik lahko glasuje za humani zakon o zaščiti države). Tako je letal sem ter tja, da si je raztrgal čevlje in obdelal obleko. Ko je danes možakar spoznal, da tovariši niso vse, je odšel v radikale; kupili mu bodo nove cipele in letal bo zanje okoli. O radikalnem tajniku iz Guštanjia ne bomo mnogo govorili, zadostuje naj dejstvo, da je bil v enem letu že demokrat, narodni socialist, Bernolovec in — radikal. Nemalo pozornost vzbuja tudi postajni g. odpravnik Rebolj z Hoč. Vsak dan prečita dvakrat »Jutranje Novosti«, vsakemu znanemu in neznanemu ponuja »Izjavo«. Razumljivo je tudi, da se pri svoji agitaciji rad pohvali, »kako sta z nekim dohtarjem, tudi radikalcem v pol uri popila kar 6 (treci in piši: šest) litrov vina. Za enkrat temu Rebolju svetujemo, naj nikar preveč ne nadleguje delavcev s svojimi izjavami, ker so ga siti. — Proletarci, s takimi elementi operira radikalna gospoda. Obrnite se s studom od teh ljudi, ki so radi denarja že neštetokrat izdali svoje prepričanje, ki so radi svojih egoističnih instinktov prešli v stranko, ki je dala življenje in bila začetek zloglasnih progono razredno zavednih proletarcev, ki je izdala Stambulijskega in pomogla na trdne noge Koburžanom. To so pristaši stranke, ki je uvedla v državo srbsko hegemonijo, ki je in bo vedno tlačila k tlom višje stoječe plasti naroda, ki terorizira uradništvo in ga sili, da postane suženj. Te ljudi ignorirajte!

TRŽIČ. 23. t. m. se je vršila v Tržiču v Orjanskem domu igra »Deseti brat«. Tu so si zopet podali roke člani Svobode in člani Orjuna ter so skupaj igrali. Na plakatih je bilo napisano, da je ves čisti dobiček namenjen revežem. Torej so tržiški »socialisti« zelo napredovali, ker so iznašli novo sredstvo razrednega boja proletarijata proti kapitalu. Kakor nekaj premisliljive gospe grofice ali narodne dame, rešujejo oni socialno vprašanje z veseljem. Par krajcarjev vbojajme za proletarijat, zraven pa veselico za sebe. Tak je socialen program združenih Orjuncv in »razrednobojnih« tržiških socialistov. Seveda, da se taki socialisti ne bodo borili proti Orjuni, kakor vidite, se pri nas snuje socialpatrijotsko orjunaštvo. Socialpatrijoti delajo tako najboljšo reklamo za Orjuno. Glejte, saj so Orjunaši in naši »revolucionarni« socialisti vendar eno in isto. Eni in drugi delajo za proletarijat s tem, da darujejo par krajcarjev za reveže. Kaka razlika je med Svobodo in Orjuno? — Mi pa kličemo tržiške delavstvu: V boj proti kapitalistični Orjuni! Če so pa ž njo združeni tudi taki socialisti, so ti ravno taki kapitalistični hlapi, in delavstvo mora najostreje nastopiti proti takim izdajalcem. — Dol z Orjuno! Dol z njenimi lakaji, socialpatrijoti! — Proletarci.

ZAGAORJE. Aretacije so v Zagorju kljub temu, da je štrajk zaključen, še vedno na dnevnem redu. Dne 24. tm. so aretirali zopet s. Karla Odlazeka in sicer kar jutraj ob 4. iz postelje. Zakaj? On, da je poslal one peklenske stroje. No, naše orožništvo je pač nedosegljivo domišljavo. Ker so bili izpuščeni iz zaporov ss. Čebin, Rotar in Hočevan, je pač treba hitro novih, da državno letovišče v Litiji ne ostane prazno. Pa so aretirali zgornje »in še deset jih bomo«, pravijo. Dober tek! V zaporih se nahaja še 6 sodrugov. Najbolj neupravičeno se je izkazala ovadba pri s. Milu Klopčiču. Ovadili so ga, da je on lepil razne pisane in opalografirane letake s »pozivanjem na štrajk«. To so lepaki, ki jih je neki neznanec napisal in kjer poziva orožništvo, naj

aretira Trboveljsko družbo, ki je ukradla delavcem 1.200.000 Din itd. Orožništvo piše v ovadbi, da jim je izjavil neki zaupnik, da je on videl s. Mila, ko je lepil te letake! Na zahtevo obdolženca je sodišče v Litiji zahtevalo od orožništva ime dotičnega zaupnika, in da je sicer ovadba navadno slepomnenje. Ker pa — kar je jasno — komandir Žebre ni mogel javiti imena zaupnika, ki ga ni, je šel in napisal novo ovadbo proti s. Milu. Češ: on je prodajal po Zagorju Leninove znake in tako »javno agitiral za komunizem«, kot piše Žebre. S tem so dokazali, da je prva ovadba neupravičena in so aretirali s. Mila le zato, da ga ovirajo pri študijah, ki jih pa on sploh ni mislil nadaljevati vsled prevelikega terorja. Druga ovadba pa je tudi lažnjiva, ker vsi oni, ki so nosili znake Lenina, so tudi izjavili orožnikom, da so jih dobili v Ljubljani, kjer jih je neki tujec prodajal. Poleg tega pa ljudi ti znaki niso hudič ve kaj, ker ne vpijejo: Živel komunizem! Radi takih podlih ovadb sedi s. Mile že tri tedne v zaporu, a ga ni nihi malo potrla, nasprotno: šali se, da so ga ravno zaporji, v katerih je letos že v treliči, napravili za »boljševika«, ki ga zdaj preganjajo. V Zagorju je pri naših razsodnih orožnikih vsak komunist, ki si upa stradati; kdor pa to pove, pa je »najzagriznejši boljševik«. — Ss. Weinberger in Franc Klopčič sta obdolžena, da sta ukradla dinamit v Zagorju in — z aeroplanom menda — šla na streho trboveljske centrale in jo odpihnili. Vsekakor sta junaka. V ovadbi proti s. Weinbergerju so orožniki zapisali: »Videla se je zvečer že v temi neka senca, ki se je plazila proti skladišču dinamita in ni izključeno, da je bil to g. Mirko Weinberger«. Človek se mora pač smejeti in nič čudno bi ne bilo, če bi se že vsak otrok smejal za tistimi, ki govorijo. No, pri nas so pač brihtne glavice v Zagorju! — Ss. Marn in Gorican sta obdolžena plakatiranja, enako tudi s. Debelak Jurij. Vsi so v zaporih enako kljubovalni kot prej in kličejo vsem sodrugom: Klub vsem vodile boj, boj za pogin kapitala in zmago dela!

Spartak.

Jesenice. Slovo. Ker sem moral nenadoma zapustiti Jesenice, ne da bi mi bilo mogoče posloviti se od sodrugov, katere sem moral vsled zblaznelosti svoje žene zapustiti. Seveda bodo imeli gotovi elementi veliko govoriti o meni, da sem »razbil« organizacijo in potem šel itd. Toda, sodrugji, ne nasedajte tem ljudem. Kajli kdor bi moral prenašati moje družinske razmere, bi bil napravil to že zdavnaj. Najbolje pa lahko vedo to tisti, kateri moje razmere v družinskem življenju bolj poznajo. Težko mi je bilo napraviti ta korak. Težko mi je na drugi strani, da sem moral zapustiti nedolžne otročiče. Ali ker na vsa moledovanja in prošnje z moje strani na sodišča, ista niso hotela podvzeti nobenih zakonitih korakov proti moji od mize in postelje ločeni ženi, sem bil prisiljen si pomagati sam. Samo po sebi je umevno, da se danes s 600 K tedensko ne da živeti, ako je treba samo za hrano plačali 560 K na leden. Kje je potem stanovanje? Kje obleka, obuvalo in druge potrebščine? Torej vsled družinskih razmer sem bil prisiljen, da sem zapustil Jesenice, ne pa mogoče iz kakih drugih razlogov, kar bodo gotovo trdili gotovi elementi. Na tem mestu se poslavljam od Vas ter upam, da se kmalu zopet vidimo. Sodrugji, Vam konečno kličem, naprej po začrtani poti, do osvobojenja izpod kapitalističnega jarma! Naj živi bodoča samostojna delavsko-kmetijska republika Slovenija v okvirju delavsko-kmetijskih republik balkansko-podonavskih dežel!

Košir Ciril.

S 1. septembrom t. l.

se je otvorila

v Delavskem domu

Karla Marxa (preje Turjaški) trg 2

gostilna

Topla in mrzla jedila. Delavska kuhinja. Abonentni na hrano se sprejemajo.

Vsakovrstne tople in mrzle pijače.

Mimogrede.

Ljubljanska pošta — policijska ekspozitura.

V civiliziranih državah je običajno, da pošlna uprava garantira za tajnost pošiljk in da jih izroči le adresatu, če so priporočene. Druge metode pa je uvedio ljubljansko poštno ravnateljstvo. Vsako pošiljko knjig pregleda ljubljanska carinarnica, ne samo za to, da jo ocarini, če so knjige »lrdo vezane«, ampak da pregleda tudi vsebino knjig in da na knjige, ki nimajo »državotvorne« vsebine, prilepi svoj veš. Nalo pošla v sporazumu s policijo odredi določeno uro, kdaj mora stranka dvigniti pošiljko; da se pa reši »uradna tajnost«, je pošla v sporazumu s policijo določila prav farizejsko proceduro: Stranka naj podpiše pošiljko in jo prevzame; v kakem skitem kotu ali pred vrati pa čaka policijski organ, da konfiscira pošiljko, sklicevaje se na § 1. zakona »o zaščiti države«. Tako so se zdaj tudi na ljubljanski pošli uveljavile balkanske nasilne metode in se Slovenija s tem izloči iz kroga evropskih civiliziranih provinc. Na ta način se je v Ljubljani uveljavila tudi praksa, da pošla razločuje dve vrsti meščanov, enim doslavlja vse pošiljke, drugim pa le obvestilo, kako lahko poslanejo žrtve policijske samovoljnosti. — Zahlevamo enakopravnosti za vse!

»Orjuna ga pa res bije.«

V svoji 43. štev. nesrečni revolverski list »Orjuna« ponovno potrjuje naše razkrinkanje Orjuncv. Pod naslovom »Mi in komunisti«, pravi namreč med drugim, da bodo pričeli Orjunci še z večjimi nasilji nad delavstvom, ki noče nič slišati o orjunskih naukih, in mu obela, da Orjunci ne bodo dopustili, da bi se jugoslovanski proletarijat osvobodil kakor se je ruski. Nas veseli, da nehoče — radi nerodnosti svojih urednikov — Orjunci ponovno dokazujejo, da so oni predvsem protidelavska teroristična organizacija. Na grožnje »Orjuna« pa ne bomo odgovarjali z grožnjami, ker vam bo proletarijat ob potrebi dokazal, da ste preveč domišljavi in da je taka domišljavost zelo škodljiva.

»Orjuna« boleha vedno resneje na »Verfolgungswahnsinnus«. — 43. štev. »Orjuna« sporoča, da komunistična fakinaža« v temi in na samotnih mestih napada in strelja poedine Orjunce. Mi o vseh teh početjih »komunistične fakinaže« ničesar ne vemo in smo prepričani, da je kaj takega izključeno. Torej se je morala loliti Orjuncv in njihovih žurnalistov nevarna bolezen — Verfolgungswahnsinn, to je stalen strah in beganje pred preganjalci, ki jih ni. Posledica te bolezni je skorajšnja smrt.

Povišanje plač

dobe s 1. oktobrom oficirji. Uradniki in železničarji pa dobe obljube in bodo lahko par mesecev živeli še od lepih besedi. Zato so pa dobili uradniki in železničarji tako vzorno pragmatiko, ki bi delala rajnkemu Slürku vso čast. Prepovedano jim je stakvati, ravno tako je pod kaznijo odpustitve prepovedana pasivna rezistenca. Razen tega lahko odpuste vsakega takoj, če je principijelen nasprotnik današnje državne uredbe. Torej vse socialistice, republikance, federaliste itd. lahko vržejo na cesto, kadar se gospodom to zljubi. Pragmatika ima v glavnem namen očistiti vse neradikalne elemente iz uradov in železnice.

Uradniki in železničarji bodo s to pragmatiko izpostavljeni največjim šikanam, ki jih bo stresel nad njim kdor bo hotel.

Edin odgovor uradnikov in železni-

čarjev more biti: silne razredno zavedne organizacije. Če bodele organizirani, če bo v vaših organizacijah bojevni duh, če bodele složni, tedaj bodele svoj položaj lahko poboljšali. Drugače bo suženjstvo vsak dan hujše, plača manjša.

Begunci.

»Volksstimme« poroča: Vojno ministrstvo išče potom oblasti približno 150.000 vojaških beguncev. To so vse mladi moške, ki so deloma kakor antimilitaristi, deloma pa iz strahu pred vojaško službo, pobegnili v inozemstvo ali pa v gore. Samo dopolnilno poveljstvo v Mariboru išče 3.000 vojaških beguncev. To kaže, da je ljudstvo samo začelo reducirati armado. Eksperimenti vojaških krogov v Grčiji in Španiji ne bodo pač dolgo trajali in pri nas bo kak morebiten poskus gotovih krogov samo pospešil popolno propast takega režima.

Izjava.

G. Vidmar Jože je bil že pred dalj časa od kluba pozvan, da odloži svoj mandat v občinskem svetu. G. Vidmar tudi več ni član kluba občinskih svetnikov NDS).

Občinski klub NDSJ v Ljubljani.

Naročnikom!

Naročnikom, ki so dolžni že dalj časa, smo priložili v tej številki položnice, na katerih je njih dolg naštano napisan.

Naročniki, ki dolgujejo še naročnino za mesec september imajo r d e č znak na naslovu.

Vsem številkam so danes priložene položnice.

»Delavsko glasbeno društvo«

priredi

v nedeljo, dne 30. septembra 1923

VINSKO TRGATEV

v gostilniških prostorih g. Valjavca (Reininghaus) v Šiški.

Vstop prost.

K mnogobrojni udeležbi vabi vse sodrugi in sodružice ter prijatelje pošlene zabave ob pesmi, da se gotovo udeležijo le delavske prireditve. — Med trgatvijo in po trgatvi se vrši ples.

Več prihodnjč.

Zveza delavcev in delavk kovinske industrije in obrli Jugoslavije za Slovenijo priredi veliko vinsko trgatvijo v nedeljo 7. oktobra 1923 v gostilniških prostorih g. Valjavca (Reininghaus) v Šiški z bogatim sporedom. — Ker je čisti dobiček namenjen obolelim in onemoglim članom, vabi k obliini udeležbi

Odbor.

Sodrugji proslavite zopelni prihod sodrugov iz požarevske ječe s tem, da zbirate povsod za žrtve reakcije!

Tiskovni sklad.

Šteier Franc 2 Din, Mrak Urban 5 Din, Zorga Miha 4 Din, Cigner Peter 1 Din, Franko Janez 1.25 Din, Bevk Henrik 2.50 Din, Juslin Miha 1 Din, Juslin Aleš 1 Din, Janez Franko 2 Din, Kajzer Peter 5 Din, Porenla Janez 5 Din, Bunček Karol 2 Din, Ciferin Blaž 2 Din, Prašnik Jakob 1.50 Din, Mavri Janez 2 Din, Troha Vincenc 2 Din, Brtoncelj Anton 1 Din, Bernik Martin 1 Din, Grajer Fani 20.50 Din. Vsi iz Škofje Loke. Skupaj 61.75 Din. V prejšnji številki izkazanih 8.783 Din. — Vsega skupaj 8.844.75 Din.

Lastnik in izdajatelj Konzorcij.

Odgovorni urednik Anton Sušteršič.

Tisk tiskarne »Merkur« v Ljubljani.

